

Leopold Halberstadt

*Tekening: Louisa
Vallon Fumi*

en zijn Bureau de Marriage

Leopold Halberstadt wordt op 14 mei 1800 in Rotterdam geboren als telg van een gedegen familie van kooplieden. Ook Leopold ziet er gedegen uit, als een braaf burgerman, maar schijn bedriegt steeds opnieuw. Hij is een rusteloos persoon en waarschijnlijk het zwarte schaap van de familie. Hij heeft kennis aan de 10 jaar jongere Neeltje van der Vooren uit het Gelderse Dordrecht en krijgt in 1838 in Rotterdam een zoon Jacobus met haar. Hun tweede kind Maria wordt in 1842 in Amsterdam geboren in de Raamsteeg maar pas 22 augustus 1844 trouwt hij eindelijk met Neeltje, nog steeds in Amsterdam. Maar dan verhuist de familie naar het Zeeuwse Sas van Gent, waar nog drie kinderen worden geboren: in 1845 Johanna, in 1848 Leopold Jr. en in 1849 Theodorine. In 1851 keert het gezin toch weer terug naar Amsterdam om daarna nog minstens zeven keer te verhuizen. Hij laat zich inschrijven als boekhandelaar. Wij pikken de draad op in 1855, als Leopold in de Nieuwe Nieuwstraat woont op het huidige huisnummer 26. Hij had een gat in de markt ontdekt, namelijk huwelijksbemiddeling. Meisjes worden ook in de 19e eeuw nog bij voorkeur door de vaders uitgehuwelijkt, maar als ze op oudere leeftijd alleen komen te staan, hoe komen ze dan aan een nieuwe partner? Misschien biedt de dominee of de pastoor nog redding met een loslopende weduwnaar? Een horecagelegenheid binnenstappen, op zoek naar een nieuwe vrijer was iets voor onfatsoenlijke vrouwen, maar niet voor dames. Ook het uiterlijk speelde mee. Een oerlelijke deerne of een met een lichamelijke gebrek maakte weinig kans op de normale huwelijksmarkt, tenzij ze door een aardige bruidsschat vergezeld werd. Aan de andere kant, mannen die naar iets specifiek op zoek waren, konden wel een annonce zetten maar daarin gaven ze zich bloot wat precies hun bijbedoelingen waren. Deden ze dat niet, dan betekende

A T T E N T I E.

Er bestaat bijna een algemeen verlangen bij hen, die om verschillende redenen verstoken zijn en vele de gelegenheid ontbreken, de eerste kennismaking aan te knopen, tot het aangaan van een **WETTIG HUWELIJK**. Men heeft alzoo geplanneerd aan deze geheime wenschen op eene zeer delicate wijze te kunnen beantwoorden en het vertrouwen, dat men van beide Sekse te wachten heeft, op hooge waarde weet te schatten. Die welgemeend en oprecht behoefte hebben aan dat gezegend, gezellig leven, kunnen verzekerd zijn, dat de naauwgezetste geheimhouding zal worden inacht genomen; onbeschroomd kan men zich openbaren en gerust alle mogelijke bedenkingen ter zijde stellen, welke de minste aanleiding zouden kunnen geven van zich te kwetsen in hunne teedere bedoelingen. Voor de ware belangen van ieder in het bijzonder, zal met de meest mogelijke bescheidenheid worden gezorgd, zelfs met inachtneming en overeenkomstig de Geloofsbelijdenissen. Men geve in bedenking van die middelen inacht te nemen, dat men overtuigd is van de zekere bezorging der Brieven, daar *geheime* geen derde persoon duldt. Adres Franco Letter H., bij den Boekhandelaar HALBERSTADT, Nieuwstraat N°. 503. (1230)

een reactie dat er kennis gemaakt moest worden, wat een langdurige en mogelijk kostbare exercitie kon betekenen als het een aantal betrof. Halberstadt had tijdenlang de huwelijksannonces bestudeerd en kreeg toen zijn idee van bemiddelaar, van huwelijksmakelaar. Geen advertenties meer, maar de heer Halberstadt bezoeken en hem vertellen waar je naar op zoek was. Hij wist allang dat veel heren die adverteerden op zoek waren naar financiële geborgenheid bij een min of meer rijke weduwe, maar daarmee moeilijk konden adverteren. Het waren vooral heren die zich van deze vorm bedienden. Het waren dan ook de heren waar Halberstadt de financiële afspraken mee maakte. Om de heer als kandidaat op te nemen eiste hij f25. Bij een succesvolle koppeling konden ze kiezen: óf f100 ineens zonder verdere voorwaarden óf f50 plus 5% van de bruidsschat zodra het

▲ Deze advertentie plaatste Leopold Halberstadt tweemaal in het *Algemeen Handelsblad*, op 25 januari en 16 februari 1855

DE GEHEIMEN
DER
HUWELIJKS-MAKELAARDIJ ONTHULD.

BEVATTENDE ONDER ANDEREN:

DE VERBORGENHEDEN

VAN HET

AMSTERDAMSCH HUWELIJKS-KANTOOR

en daaraan verbonden Dames-vereeniging.

Mededeelingen omtrent een aantal Huwelijks-aanvragen en
gesloten Huwelijken uit den laatsten tijd.

DERDE DRUK.

AMSTERDAM.
M U L D E R I I.

Prijs 30 Cents.

huwelijk voltrokken was. Het moet gezegd dat latere berichten in plaats van f100 ook van f200 contant spreken.

Goed, de inschrijving van heren was geregeld. Nu de dames. Hij had een lijst nodig met tot huwelijk bereide dames, maar kon die onmogelijk direct benaderen of op hen gericht adverteren. Dit vroeg om discretie! Hoe kom je er achter of er geld bij de dame zit? Dat kon alleen in een gesprek blijken. Halberstadt had naar buitenlandse bureaus gekeken en kwam tot de volgende formule. Hij speurde in de kranten naar huwelijksadvertenties van dames, die dan een briefje konden verwachten van een damesvereniging – die Halberstadt zelf opgericht had, maar zich niet bekend maakte – met de mededeling dat de betrokken dame toch zó voorzichtig moest zijn met kennismaken met elke respondent. Het was veel beter zich te melden bij een gedegen en betrouwbaar bemiddelaar, iemand als de heer Halberstadt bijvoorbeeld. Heren kregen eveneens een briefje met de waarschuwing dat een beetje fatsoenlijke dame niet op zulke annonces konden reageren, zonder hun goede naam in de waagschaal te stellen. Nee, dan was het veel beter een betrouwbaar bemiddelaar in de arm te nemen.

Op 25 januari 1855 plaatste Halberstadt een advertentie in het Algemeen Dagblad, waarin hij zich uitputte in een omschrijving van zijn edele plannen met huwelijkskandidaten. Discretie was verzekerd en hij zou als een waakhond de belangen van zijn kandidaten hoeden. De advertentie werd op 16 februari nog eens herhaald maar daarna nooit meer. Óf het was niet meer nodig omdat het stormliep óf omdat er te weinig respons kwam. Neem maar aan het laatste; Nederland was nog niet toe aan dit soort praktijken. Wat we wel kennen is het schotschrift dat volgde op de uitwassen van Halberstadts makelaardij. Hem werd bijvoorbeeld verweten om een dame die f100.000 waard was te hebben ‘verkocht’ buiten zijn kandidatenlijst om met uiteraard hogere winst voor hem. Verder waren er natuurlijk klachten van kandidaten die hij niet had weten te koppelen. De heren onder hen stelden zuur

◀ *De omslag van het zogenaamde schotschrift, waarin de praktijken van Halberstadt volledig uit de doeken gedaan werd*

vast dat ze naar hun f25 konden fluiten.

Halberstadt had inderdaad redelijk goed geboerd. Hij kon zich in 1859 eindelijk een behoorlijke woning op de Bloemgracht 32 (MM30) veroorloven.

Ook is bekend dat er een probleem rees met de mondelinge afspraken. Vooral wanneer de dame een bruisschat meebracht waarvan Halberstadt dus volgens afspraak 5% wilde, haakten kandidaten af en lieten niets meer van zich horen. Een enkele keer kwam het tot een proces en het hing helemaal van het verhoor en van de rechter af of de huwelijkskandidaat tot betalen veroordeeld werd of niet. In 1862 moest Halberstadt zijn mooie woning op de Bloemgracht weer verlaten en tot zijn overlijden op de Nieuwendijk in 1869 woonde het gezin nog in enkele minder riante woningen.

◀ *Door gebrekkig vastleggen van de gemaakte afspraken kwam het vaak tot meningsverschillen over wat er betaald moest worden. Enkele keren kwam de rechter er aan te pas*

▶ *De laatste pagina van het schotschrift laat met naam en toenaam zien wat de geboekte resultaten van de bemiddeling van Halberstadt waren*

BIJLAGE.

Lijst van Huwelijken door het Bureau de Mariage tot stand gebracht.

1. J. C. Scheper Jr. Apotheker te Amsterdam met M. E. Lelz van Buiksloot.
2. Dirk v. Veldente Amsterdam / J. M. van Cranenburgt, wed. Weldering van 's Hage.
3. Bongaert van Zaandam. / wed. Nieveen v. Amsterdam.
4. J. van Leeck. / A. Deelemans.
5. B. A. Davelaar. / J. Kievers.
6. G. van Zevenstern. / A van Steden.
7. T. C. Larothe. / S. van Sugem.
8. J. Waenders. / G. Linders.
9. Toekamp. / T. G. Swangers.
10. Bar A. van Swieten. / B. C. G. F. S. baronnesse d'Altona.
11. Van Engelen. / Victorine Laroze.
12. Geervliet. / Iner. Boszboom.
13. D. Roelofs. / K. C. N. Lanue.
14. Van Rijn. / N. ten Haver.
15. Kap. Nipperus. / Jufvr. Oudshoorn.

Geëngageerden.

- J. J. Duytshof te Amsterdam, met Mw. de wed. Grube. 1)
B. Lafont.	/ J. Steenderen.
Rosendael.	/ D. G. Balgooi.
J. van Steden.	/ T. van Ermelen.
A. Negenstern.	/ Bern. Muller.
C. D. van Ahen	/ Petr. de Vries.
W. Bunt,	/ Anna Claessen.
- Baron Mulert van den Leemkule. 2)

Solicitanten.

Barends,	te Leiden.
Simons, droogist,	/ Amsterdam.
G. Bosch,	/
N. Cramer,	/ Zutphen.
A. G. Brouwer,	/ Rotterdam.
N. Cool,	/ Deventer.

1) Deze dame is wel tieemaal door bemiddeling van het bureau geëngageerd geweest, doch tot een huwelijk is geen der liefhebbers overgegaan

2) Ter wille der familie verzwijgen wij den naam der dame, welke met dien adellijken afzetter in betrekking kwam.

Theo Bakker's Domein

Op deze site vindt u makkelijk leesbare maar toch informatieve verhalen over de ontstaansgeschiedenis van Amsterdam. Ze zijn onderverdeeld in rubrieken als Middeleeuwen, godsdiensten, nijverheid en handel, transport, openbaar vervoer, haven, watermanagement, stadsuitleg, annexaties, verkeersdoorbraken, chroniquers en allerlei andere zaken.

Klik hier voor een overzicht van alle PDF's op deze site

